

лика увага приділяється організації, плануванню, проведенню, консультуванню і контролю самостійної роботи студентів.

У процесі розвитку мотивації функція контролю з боку викладача замінюється різними формами самоконтролю. Для організації самоконтролю викладач має вміти аналізувати діяльність студентів та вносити до неї відповідні поправки; вміти визначити місце самоконтролю в навчальному процесі; вміти організувати самоконтроль і взаємоконтроль студентів; правильно підібрати матеріал для самоконтролю студентів [3].

Під час практичних занять, коли часу на індивідуальну роботу з хворими вкрай мало, заслуговують на увагу самостійна робота студентів (особливо б курсу) в умовах поліклініки в позаурочний час, участь у дискусії на клінічних розборах, демонстрації хворих, аналіз випадків із практики. Самостійна робота студентів у клінічних відділеннях профільних лікарень має включати роботу з медичною документацією (вивчення історій хвороб, результатів додаткових досліджень тощо), відпрацювання практичних навичок з обстеження пацієнтів, проведення бесід із пацієнтами та членами їхніх сімей із питань раціонального харчування, профілактики захворювань та їхніх рецидивів, заповнення щоденників або відповідних завдань у зошитах. Для контролю індивідуальної роботи з пацієнтами на кафедрі були розроблені та впроваджені в навчальний процес «Протоколи огляду хворого».

У контексті самостійної роботи слід виділити такий важливий засіб її методичного забезпечення як алгоритми практичних дій студента – точні вказівки щодо поетапного виконання в певній послідовності системи дій, що приводять до розв'язання задач певного типу. Відповідно до професійних завдань у навчанні студентів-медиків можуть бути використані алгоритми обстеження хворого, діагностичні алгоритми, лікувальні алгоритми, алгоритми диспансеризації.

Загальновідомо, що студент має не тільки знати, а й уміти. Безпосередня робота з пацієнтом стимулює студента стати активним учасником навчального процесу, він розуміє мету і необхідність своїх дій, отримує можливість проїнятися відповідальністю за прийняття тих чи інших рішень, розвиваються його ініціатива, активність і самостійність.

Взаємовідносини в системі «викладач-студент» – це внесок у формування особистості майбутнього лікаря на рівні загальної культури спілкування і майбутньої професійної діяльності, вони забезпечують вироблення норм професійних ділових стосунків, лікарської етики, етики спілкування і взаємодії.

Самостійна позааудиторна робота також передбачає створення студентами доповідей і мультимедійних презентацій за темами, які не включені до аудиторних практичних занять. Як свідчить наш досвід, студенти віддають перевагу саме такому методу опрацювання тем для самостійної роботи, а не рефератам, як було раніше. Важливе для кращого засвоєння правильне оформлення презентації: використання єдиного стилю, шрифтів, невеликі обсяги тексту на слайдах. Дотримання цих нескладних правил сприяє комфортнішому й ефективному засвоєнню інформації. Доповіді студентів, які супроводжуються мультимедійною презентацією, сприймаються з вищим інтересом, краще запам'ятовуються. Крім того, така робота дозволяє сформувати навички виступу з презентацією і доповіддю перед слухачами, що знадобиться майбутнім лікарям у професійній діяльності. Основні завдання викладача – перевірити вивчене й оцінити якість підготовки студента, допомогти скерувати думку в правильному напрямі, мотивувати студентів самостійно мислити і вирішувати питання.

Отже, для покращення підготовки майбутніх лікарів необхідно вдосконалювати самостійну роботу студентів, формувати професійні вміння і навички з метою підвищення якості підготовки спеціалістів.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про вищу освіту" [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2014. – № 37–38. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Проблеми та перспективи вищої медичної освіти у реалізації Національної стратегії реформування системи охорони здоров'я в Україні / В.М. Мороз, Ю.Л. Гумінський, Л.В. Фоміна [та ін.] // Проблеми та перспективи вищої медичної школи у розробці та реалізації Національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015–2025 рр. : тези доп. наук.-метод. конф., 25 бер. 2015 р. – Вінниця, 2015. – С. 2–6.
3. Ющенко Т.І. Самостійна робота студентів як елемент формування професійних навичок провізора / Т.І. Ющенко, О.А.Слюсар // Проблеми та перспективи вищої медичної школи у розробці та реалізації Національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015–2025 рр. : тези доп. наук.-метод. конф., 25 бер. 2015 р. – Вінниця, 2015. – С. 238.

ВАЖЛИВІСТЬ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ

Тумакова О.Б., Новіков В.М., Єрис Л.Б., Кузь Г.М., Тесленко О.І.,Рябушко Н.О.

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

Висвітлено важливість контролю якості підготовки студентів-медиків, особливості методів контролю навчання і шлях їх удосконалення.

The article is focused on the importance of quality control of medical students' training, methods of educational process and their improvements.

Ключові слова: навчання, методи контролю, якість навчання.

Процеси європейської інтеграції з кожним роком усе ширше охоплюють майже всі сфери життя України. Наша держава чітко визначила свій орієнтир на входження в освітній простір Європи. Упроваджені програми узгодження законодавства у сфері освіти з європейськими, які розширюють доступ до вищої освіти, забезпечують мобільність ринку праці [1].

Згідно з принципами автономії навчальних закладів первинна відповідальність за якість підготовки лежить на кожному окремому навчальному закладі, таким чином забезпечується можливість перевірки якості системи навчання в національних рамках.

Система навчання у вищій школі – багатогранний процес, який складається з цілого ряду взаємопов'язаних елементів. Серед них важливе місце посідає контроль знань, тобто організація зворотного зв'язку як засобу управління навчально-виховним процесом. Ця проблема особливо актуальна в наш час у зв'язку з тим, що вся система вищої освіти в Україні підлягає повній організаційній перебудові.

Посилення уваги до проблеми контролю занять викликане не тільки бажанням визначити ступінь підготовленості студентів, а і прагненням до вдосконалення всієї системи навчання. Перевірка й оцінка знань виконують, принаймні, шість функцій: контролюючу, навчальну, виховну, організаторську, розвивальну і методичну.

Найважливіша функція перевірки й оцінювання знань – контролююча.

Перевірка й оцінювання знань – одна з форм державного контролю. Показники контролю знань студентів стають єдиною основою для судження про результати навчання, а отже, для вирішення таких важливих питань як переведення на наступний курс, призначення стипендії, випуск із вишу і видача диплома. Дані про результати контролю знань студентів слугують основними показниками, за якими оцінюється робота не тільки окремих студентів і викладачів, а і цілих академічних груп, курсів, факультетів і вишів загалом.

Перевірка й оцінка знань студентів за правильною їх організації слугують не тільки метою контролю, а і метою навчання (тобто виконують навчальну функцію), вони завжди певною мірою залежать від педагогічної майстерності викладача, є навчальними і не можуть бути іншими.

Важливу роль у поповненні й удосконаленні знань відіграє процес підготовки студентів до заліків і екзаменів, захисту історії хвороб. При цьому ґрунтовно переробляється весь фактичний матеріал певної науки, а не тільки якоїсь її частини. Підготовка до відповіді, викладення відповіді на папері, усні відповіді на поставлені викладачем запитання завжди пов'язані з напруженою розумовою діяльністю студента: зміст відповіді має бути старанно продуманим, необхідні знання для цього уважно відібрані, щоб викладач міг їх виміряти за різними параметрами, в тій чи іншій формі вираження. Перевірка знань тісно пов'язана з відтворенням і повторенням раніше вивченого, а це завжди ефективно допомагає їх удосконаленню.

Акт перевірки й оцінки знань – один із важливих видів громадської оцінки студента. Результати його індивідуальних зусиль з опанування знань у цьому разі стають предметом громадської думки й оцінки, що завжди глибоко торкає емоційну сферу особистості. Тому перевірка й оцінка знань завжди становлять собою хвилюючий момент у житті студента. Впливаючи на його моральний стан, правильно поставлена перевірка й оцінка стають потужним засобом формування суспільно цінних якостей особистості: чесного ставлення до праці, почуття відповідальності за результати своєї навчальної праці, загартовують дисципліну праці, волю, характер. Таким чином, виконуючи контролюючу й освітню функції, перевірка й оцінка знань одночасно є найважливішим засобом виховання.

Контроль знань – важливий засіб організації систематичної повсякденної роботи студентів щодо засвоєння знань. Здобуті в процесі вивчення того чи іншого предмета знання можуть здаватися правильними і досить повними, хоча насправді (об'єктивно) вони далеко не відповідають вимогам. І тільки внаслідок перевірки й оцінки знань студент дізнається, що він знає, а чого не знає або знає недостатньо, що йому треба зробити для покращення якості знань. Це неминуче підводить студента до самостійних висновків про необхідність освоєння раціональніших прийомів навчальної праці. При цьому велике значення має усвідомлення позитивного досвіду навчальної роботи кращих студентів. На цій підставі студент вирішує, якою за змістом і методикою має бути його подальша навчальна робота, на що потрібно звертати більше уваги, що дуже суттєво впливає на подальше навчання.

Контроль знань студентів створює широкі можливості розвитку особистості студента, формування пізнавальних здібностей і засвоєння прийомів розумової діяльності. Процес контролю знань ефективно сприяє розвитку таких важливих якостей особистості як самостійність мислення, багата і стійка пам'ять, виразна мова і т.д. (розвивальна функція).

Методична функція полягає в тому, що процес перевірки й оцінки знань студентів і його результати дуже важливі для самого викладача, для його подальшої роботи, оскільки в процесі контролю викладач одночасно оцінює свою методику викладання і зміст лекцій, семінарів і практичних занять.

Контроль знань студентів – це невід'ємна і важлива частина процесу навчання, відповідальний етап на шляху від незнання до знання, від неповного знання до точнішого і повнішого. Кожному викладачеві необхідно напрацювати таку систему контролю знань, щоб у цілому вона найкращим чином слугувала виконанню всіх його функцій.

Керуючи процесом навчання, викладач має не тільки повідомляти студентам певну інформацію чи організувати сприйняття цієї інформації з інших джерел, а й одночасно мати вичерпні відомості про те, як виконується ця робота, яка кількість і якість засвоєваних знань. І чим повніші будуть ці відомості, тим більше студентів буде охоплено ними; чим достатніший і своєчасний контроль, тим кваліфікованіше викладач зможе керувати процесом засвоєння, тим більше буде можливостей зробити навчання керованим. Здійснення принципу зворотного зв'язку – важлива умова підвищення якості підготовки спеціалістів.

Рівень знань студентів на кафедрі ортопедичної стоматології з імплантологією визначається різними методами, серед яких – тестування й оцінювання. Оцінювання – значно ширший термін, ніж тестування, бо він охоплює не тільки вимірювання конкретних досягнень студентів, їхніх потенційних успіхів у застосуванні знань на практиці, а й інтерпретацію та аналіз конкретних тестів і практичних навичок.

Тестова перевірка має низку переваг перед традиційними формами і методами, вона вписується в сучасні педагогічні концепції, дозволяє раціональніше використовувати час занять, охопити більший обсяг змісту, швидко встановити зворотний зв'язок зі студентами і визначити результати засвоєння матеріалу, зосередити увагу на пропусках у знаннях і ввести корективи. Завдяки застосуванню тесту викладач може впевнитись, чи засвоїли студенти попередній матеріал, перед тим, як переходити до іншого. Перевірка тестових завдань і контрольних робіт відбувається в автоматичному режимі, що прискорює отримання результату і суттєво заощаджує час [2].

Проте тестування в ролі абсолютизованої форми контролю знань може завдати суттєвої шкоди справі підготовки лікарів-стоматологів у вищій школі, оскільки втрачається зворотний зв'язок між викладачем і студентом

(неможлива миттєва корекція знань). Готуючись до занять, студенти зосереджуються на запам'ятовуванні окремих фактів, які можуть бути об'єктом тестування. Натомість аналітична діяльність не заохочується [3]. Тому на практичному занятті ми відводимо на тестове опитування не більше 20 хвилин. Після перевірки результатів обов'язково проводимо роботу над помилками, з'ясовуючи і корегуючи типові недоліки. На кожному занятті, крім запланованого тест-контролю, проводяться традиційне опитування з теми, розв'язання ситуаційних задач, курація хворих, відпрацювання практичних навичок, заповнення медичної документації. Тестування не створює умови для перевірки розвитку мислення, тому що обсяг матеріалу менший, ніж загальний. Відповідаючи усно, студент має можливість спілкуватися з викладачем, вчиться коротко, чітко і правильно формулювати і висловлювати свою думку, його помилки будуть виправлені, а незрозумілі питання з'ясовані. Окрім того, викладач оцінює практичні навички студентів, які вони мають опанувати під час курації та прийому хворих.

Отже, використання різноманітних форм контролю якості знань студентів дозволяє оптимізувати навчальний процес і якісно готувати майбутніх фахівців в умовах реформування медичної освіти в Україні.

Список використаних джерел

1. Супруненко С.М. Кредитно-модульна система в підготовці студентів-медиків із розділу урології / С.М. Супруненко, О.А. Потапенко // Шляхи впровадження нових форм організації навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи та шкали ECTS : тези навч.-метод. конф. – Полтава, 2005. – С. 92-93.
2. Воскресенська Л.К. Тестова система оцінки знань та її застосування у вищій школі / Воскресенська Л.К., Ряднова В.В., Безкоровайна І.М. // Інноваційні освітні технології у підготовці медичних кадрів : тези навч.-метод. конф. – Полтава, 2010. – Ч. 1. – С. 25-27.
3. Інноваційний підхід до викладання практичних занять із дитячої хірургічної стоматології / О.Б. Доленко, Н.М. Коротич, О.Б. Тумакова [та ін.] // Інноваційні освітні технології у підготовці медичних кадрів : тези навч.-метод. конф. – Полтава, 2010. – Ч. 1. – С. 54-56.

ЗАСОБИ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ СТОМАТОЛОГІВ

Хавалкіна Л.М., Шинкевич В.І., Удальцова К.О., Тимошенко Ю.В.

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

Висвітлено методи навчання і контролю якості освіти лікарів-інтернів стоматологів, які використовуються при вивченні розділу «Терапевтична стоматологія».

The article describes the methods of teaching and control of quality of education of interns-dentists, which are used in the study of the section "Therapeutic dentistry".

Ключові слова: *якість освіти, лікарі-інтерни, методи навчання.*

Обов'язковий компонент навчання – це процес безперервного вдосконалення і поліпшення якості викладання. Якість навчання оцінюється на всіх його етапах задля визначення рівня засвоєних знань лікарями-інтернами, який має відповідати освітньому стандарту з конкретної дисципліни. Оскільки завдання викладачів – не тільки формувати знання, а й розвивати професійні навички, вміння застосовувати знання в стандартних і нестандартних ситуаціях, то на етапах навчання потрібна перевірка і навчальних, і професійних досягнень лікарів-інтернів [1; 2].

Один із орієнтирів, за яким визначають еталон вимог, – це оцінка. Усі методи оцінки мають обмеження, і жоден не може повністю відобразити всі успіхи лікарів-інтернів. При вивченні розділу «Терапевтична стоматологія» використовується сукупність кількох методів виставлення оцінок, яка охоплює складання алгоритму діагностики і лікування тієї чи іншої патології та диференційовано-діагностичних таблиць; створення презентацій; тестування різного рівня; вирішення ситуаційних завдань; доповіді на клінічних конференціях.

Підходячи до процесу навчання як до складного багаторівневого процесу, для визначення якості отриманих знань проводиться обов'язковий моніторинг освітнього процесу. Один із видів моніторингу – тестування. Тестові завдання дають змогу отримати об'єктивні оцінки рівня знань, умінь і навичок, перевірити відповідність вимог до підготовки лікарів-інтернів стандартам, виявити прогалини в знаннях. Тестові запитання та ситуаційні завдання з різними варіантами відповіді змушують лікарів не тільки механічно вибирати правильну відповідь, а й стимулюють їх мислити і застосовувати свої знання при вирішенні конкретної клінічної ситуації [3; 4]. На кафедрі впроваджені такі види тестування: після кожної теми, розділу, підсумковий за циклом та атестаційні (піврічний, річний).

На кафедрі створений і функціонує комп'ютерний клас, який активно використовується в навчальному процесі. Для тестування нами розроблені та широко застосовуються комп'ютерні програми з базами тестових завдань. Ефективність комп'ютерного тестування зумовлена скороченням часу контрольного заходу, автоматичним підрахунком результатів тестування, можливістю генерації випадковим чином тестових завдань для кожного інтерна, унеможливленням суб'єктивізму викладача. Якщо інтерн не відповідає на запитання, воно буде повторюватись, поки не буде правильною відповіді в наступних тестуваннях для кожного конкретного лікаря.

Тести мають відповідну форму, зміст і оціночну шкалу. Форми тестових завдань: закрыта (в тому числі завдання з кількома варіантами для вибору, альтернативне завдання), відкрита – на встановлення відповідності або послідовності. Закрыті завдання складаються з двох частин: основної, яка містить твердження чи запитання, та варіантів вибору, коли потрібно вибрати правильну відповідь [5]. Є альтернативний варіант завдання, коли наявні тільки два варіанти для вибору відповіді: «Так» чи «Ні».

З метою поточного контролю на кафедрі, крім тестування, проводяться усний і письмовий контроль, перевірка практичних навичок. У ролі підсумкового контролю проводимо клінічний та усний іспит, комп'ютерне тестування